

Wspieranie rodziców dzieci z zaburzeniami płynności mowy w praktyce logopedycznej

Supporting parents of children with speech fluency disorders in speech therapy

GABINET LOGOPEDYCZNY

Aleksandra Boroń

aboron@logopeda-24.pl

Wprowadzenie:

W terapii zaburzeń płynności mowy rodzinę traktuje się jak system naczyń połączonych, gdyż trudności jednego członka rodziny rzutują na funkcjonowanie całego systemu.

Zaniepokojeni rodzice, obarczeni często uprzedzeniami i tabu panującymi w otoczeniu, a także zdezorientowani różnymi poradami, poszukują rzetelnej wiedzy. Specjaliści starają się wesprzeć rodziców na różne sposoby: dzieląc się wiedzą na temat zaburzeń płynności mowy, udzielając wsparcia w trakcie procesu terapeutycznego (spotkania indywidualne bez dziecka) i/lub równoległe do terapii - warsztaty, grupy wsparcia (Katz-Bernstein, Subellok, 2002; Cornelißen-Weghake, 1999).

Rodzice bowiem odgrywają znaczącą rolę w procesie terapeutycznym. Ich wiedza na temat zaburzeń płynności mowy, umiejętność radzenia sobie z trudnościami w mowie dziecka oraz własnymi reakcjami na te trudności, odwrażliwienie na objawy niepłynności w mowie dziecka oraz ciągłe wspieranie go w domu i poza nim, warunkują w dużym stopniu powodzenie procesu terapeutycznego (Hope, 2018; Sandrieser, Schneider, 2015).

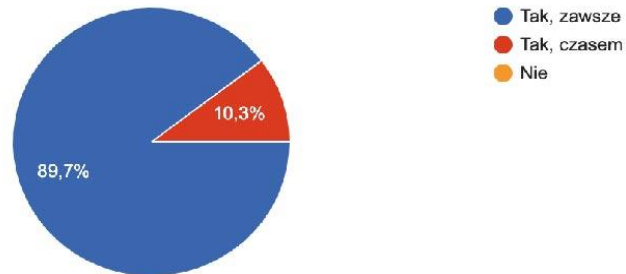
Niewielka jest oferta szkoleń dla terapeutów, którzy chcieliby się przygotować do skutecznego wspierania rodziców dzieci z jąkaniem, jak również niezbyt duży wybór literatury w języku polskim, poruszającej to zagadnienie (por. Boroń 2019; Chmielewski 2018, Jastrzębowska-Jasińska, 2019). Odpowiedzią na to zapotrzebowanie jest skrypt cyklu warsztatów dla rodziców dzieci z jąkaniem powstały w efekcie grantu im. prof. G. Bruttene w 2018 r. (<https://www.logolab.edu.pl/wp-content/uploads/2021/02/skrypt-warsztaty-dla-rodzico%CC%81w-ZPM-1.pdf>).

Badanie ankietowe:

29 specjalistów: 1 psycholog, 22 logopedów, 6 specjalistów łączących różne dziedziny (logopeda-pedagog, logopeda-psycholog, logopeda-pedagog-psychoterapeuta)

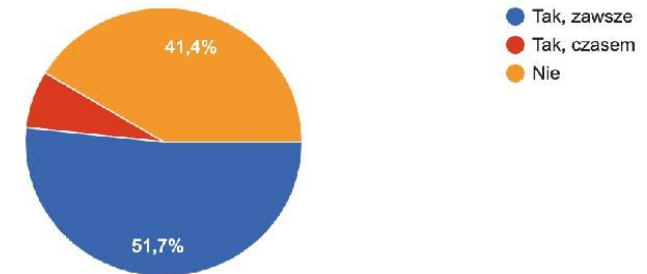
Czy uważasz, że rodzice dzieci z jękaniami wymagają wsparcia specjalisty?

29 odpowiedzi

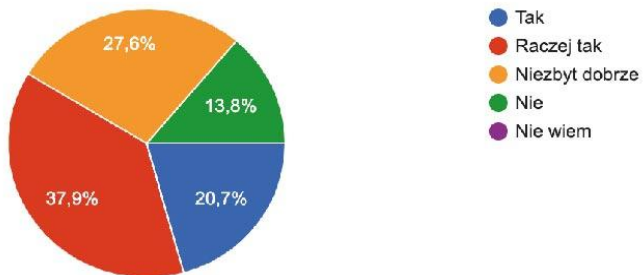
Czy prowadzisz poradnictwo dla rodziców dzieci z jękaniami?

29 odpowiedzi

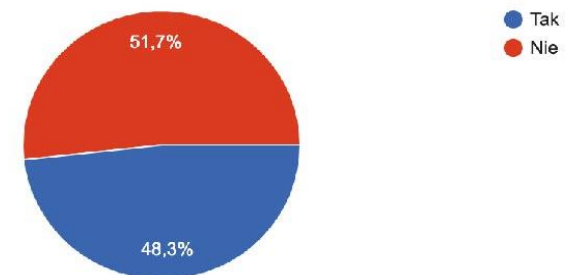
Czy czujesz się dobrze przygotowany/ na do udzielania wsparcia rodzicom dzieci z jękaniami?

29 odpowiedzi

Czy prowadzisz inną formę wsparcia dla rodziców dzieci z jękaniami?

29 odpowiedzi

Formy wsparcia

Forma wsparcia	Znana respondentom	Prowadzona przez respondentów
Związana z terapią	rozmowa, poradnictwo, informowanie, jak towarzyszyć dziecku, monitoring, psychoedukacja, zasoby internetowe (strona LOGOLab), lektura, filmy, współpraca z psychologiem, neurologiem, psychiatrą, pomoc psychoterapeutyczna, terapia psychologiczna, terapia pośrednia, wideo trening, wzmacnianie rodziców i dziecka, budowanie poczucia własnej wartości, praca indywidualna z terapeutą, praca nad poczuciem winy, grupy wsparcia, warsztaty, terapia grupowa	konsultacje indywidualne, program terapeutyczny Palin PCI (Kelman, Nicholas, 2013), coaching rodzicielski, program CZAD, udzielanie rzetelnych informacji, wsparcie grupowe, wsparcie indywidualne, warsztaty
Niezwiązana z terapią	grupy samopomocowe, spotkania online o tematyce jąkania, warsztaty, zasoby internetowe (strona LOGOLab), pasje, zainteresowania, pomoc psychologiczna, terapia zaburzeń integracji sensorycznej, mindfulness, wspieranie samooceny rodziców, zajęcia ruchowe, biblioterapia, sensoplastyka, arteterapia, psychoedukacja, wspierające otoczenie, Kluby J	lektura, praca indywidualna z rodzicami, psychoterapia, rozmowy telefoniczne, wsparcie pedagogiczne, wychowawcze, poradnictwo internetowe, webinary, warsztaty, grupy wsparcia stacjonarne lub online, Kluby J

Źródła wiedzy i umiejętności terapeuty to m. in.:

- doskonalenie zawodowe,
- literatura, źródła internetowe
- psychoterapeutyczne doświadczenia zawodowe, TSR, ACT, NVC, coaching,
- doświadczenia innych terapeutów oraz własne,
- grupa wsparcia na żywo i online,
- spotkania z rodzicami dzieci jękających się i dorosłymi osobami z jękaniami.

Do wzmocnienia poczucia kompetencji brak terapeutom m.in.:

- lepszego przygotowania praktycznego podczas studiów, możliwości doksztalcania się, poznania mechanizmów powstawania jękania, uwzględnienia wsparcia rodziców dzieci z jękaniami w programie studiów,
- dodatkowych szkoleń w zakresie udzielania wsparcia rodzicom dzieci z jękaniami,
- większych kompetencji psychologicznych,
- wsparcia finansowego dla osób, które chcą się szkolić,
- praktyki u doświadczonych terapeutów.

Korzyści, jakie mogą odnieść rodzice zdaniem terapeutów, to m.in.:

- większe poczucie pewności, łatwiejsze zaakceptowanie jękania, dzięki czemu zmniejsza się napięcie w rodzinie;
- uspokojenie, otrzymanie narzędzi pomocy dziecku i sobie oraz wsparcie psychiczne; wiara w siebie, dziecko i lepszą przyszłość;
- zrozumienie, co czuje dziecko oraz że czasem lepiej jest zaakceptować jękanie, niż z nim walczyć;
- popularyzacja wiedzy na temat jękania, oswajanie i akceptacja, podniesienie efektywności terapii;

- poprawa jakości życia rodziny; zrozumienie wieloaspektowości jękania;
- poprawa funkcjonowania psychicznego, mniejszy poziom lęku;
- zrozumienie, współtowarzyszenie, poczucie bezpieczeństwa, odbarczenie z poczucia winy za jękanie dziecka, uświadomienie znaczącej roli w terapii.

Trudności, jakie napotykają terapeuci udzielający rodzicom wsparcia, to m.in.:

- za mało praktycznych szkoleń w Polsce;
- trudności w zorganizowaniu grupy, także te spowodowane pandemią;
- dążenie przez rodziców za wszelką cenę do płynności, czasem w dobrych intencjach np. po to, "aby dziecku było lżej w życiu", co powoduje, że oczekiwania co do mowy dziecka są nieadekwatne;
- brak zrozumienia pojęcia akceptacji czynnej w podejściu do dziecka;
- nierzetelna wiedza, do której sięgnęli wcześniej rodzice;
- nieetyczne postępowanie poprzednich terapeutów;
- zbyt niskie zaangażowanie rodziców;
- niemożność pracowania z dwojgiem rodziców ze względu np. na częstą nieobecność ojca.

**Warsztaty dla rodziców dzieci z jąkaniem, prowadzone przez Gabinet Logopedyczny Aleksandra Boroń
w sezonach: 2018/2019, 2019/2020 i 2020/2021 stacjonarnie oraz online**

Liczba cykli warsztatowych

5

Liczba uczestników

42

Zmiany zauważone
przez rodziców

„Często zdarzało się (...) [że] reagowałem frustracją, czułem się winnym, (...). Skonfrontowanie się z innymi rodzicami pokazało mi, że dzielę te doświadczenia i uczucia z innymi rodzicami. Przeżywamy podobne sytuacje i podobnie musimy się uczyć tego, jak sobie radzić ze swoimi uczuciami i jak efektywnie wspierać dziecko.”
„Zaakceptowaliśmy, że to jest inny sposób mówienia a nie dysfunkcja”
„(...) jest nam łatwiej funkcjonować na co dzień.”
„Warsztaty pozwoliły mi spojrzeć na problem niepełności mowy dziecka w znacznie szerszej perspektywie. Zdałem sobie sprawę jak bardzo złożone jest to zjawisko i jak złożona i kompleksowa musi być terapia oraz jak wiele zależy od mojej długofalowej postawy.”
„Jąkanie nie jest już dla mnie dla mnie problemem.”

Korzyści wskazane
przez rodziców

„[warsztaty] utwierdziły mnie w przekonaniu, że jąkanie to nie koniec świata, można z tym normalnie żyć i funkcjonować, zobaczyłam jak można pomóc dziecku, jak go wspierać, co robić, a czego nie.”
„Zwrócenie uwagi (...), że dziecko ma wiele pozytywnych cech, które należy wzmacniać. Że rodzina jest tym, gdzie nie chodzi o naprawienie mowy a danie dziecku poczucia bezpieczeństwa, spokoju i akceptacji.”
„Wytłumaczenie wszystkich aspektów jąkania plus relacje osób dorosłych jak przeżywały jąkanie w dzieciństwie i okresie młodzieńczym.”

Podsumowanie:

Prowadzenie poradnictwa oraz innych form wsparcia dla rodziców dzieci z jąkaniem większość terapeutów uznało za niezbędne, niemniej jednak nie wszyscy respondenci czują się do tego dobrze przygotowani i nie wszyscy takiego wsparcia rodzicom udzielają. Brakuje wiedzy i doświadczenia, które terapeuci chcieliby zdobywać podczas szkoleń, kursów i praktyk pod okiem bardziej doświadczonych specjalistów.

Istotne wydaje się odpowiednie przygotowanie terapeutów do udzielania wsparcia rodzicom dzieci z jąkaniem już na etapie studiów – wiedza teoretyczna oraz umiejętności praktyczne – a także zapewnienie możliwości dokształcania się czynnym zawodowo logopedom. Tworzenie szkoleń, kursów oraz materiałów do pracy z rodzicami to kolejne wyzwanie, które warto podjąć, by zapewnić rodzicom dzieci z jąkaniem dostęp do fachowej pomocy terapeutycznej na terenie całego kraju.

Bibliografia

- Boroń, A. (2019). Środowiskowe wsparcie w terapii jąkania. Rola rodziny. *Forum Logopedy*, 31, 55-59.
- Chmielewski, G. (2018). Rola grup wsparcia dla rodziców dzieci jąkających się. W: K. Węsierska, K. Gawęł (red.), *Zaburzenia płynności mowy* (s. 131-141). Harmonia Universalis.
- Cornelißen-Weghake, J. (1999). Eltern-Kind-zentrierte und interaktive Beratung. Ein Beratungskonzept für Eltern stotternden Kinder. W: *Die Sprachheilarbeit* 44 (1999) 5, 263-273.
- Hope, D. (2018). *Involving parents in therapy for school age children who stutter: giving them the opportunity to 'speak their minds'*. ISA online conference: <http://isad.isastutter.org/isad-2018/papers-presented-by/research-therapy-and-support/involving-parents-in-therapy-for-school-age-children-who-stutter-giving-them-the-opportunity-to-speak-their-minds-daisy-hope/>
- Jastrzębowska-Jasińska, A. (2019). Propozycja Programu Całościowej Zintegrowanej Aktywności Dzieci dla dzieci jąkających się i ich rodzin – badanie pilotażowe. *Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza*, 26, 75-85.
- Kelman, E., Nicholas, A. (2013). *Praktyczna interwencja w jąkaniu wczesnodziecięcym*. Harmonia Universalis.
- Michta, I., Romaniuk, K., Sakwerda, A. (2020). Warsztaty LOGOLab na UŚ – budowanie łańcucha środowiskowego wsparcia dla dzieci jąkających się i ich rodzin. Referat wygłoszony podczas webinaru z okazji ISAD 2020.
- Riley, J. (2002). Counseling: an approach for Speech-Language-Pathologists. W: *Contemporary Issues In Communication Science And Disorders*, vol. 29, 6-16, spring 2002. https://jshd.pubs.asha.org/doi/pdf/10.1044/cicsd_29_S_6
- Schneider, P., Sandrieser, P. (2015). *Stottern im Kindesalter*. Georg Thieme Verlag KG.
- Węsierska, K., Boroń, A., Michta, I., Sakwerda, A. (2019): *Group therapy meetings for children who stutter and their families as a source of empowerment for all attendees*. Paper presented at the 13th International Stuttering Association World Congress. Hveragerði, Iceland.